

Chương 2 **THI HÀO ALEXANDRE XERGEIEVICH**

Александр Сергеевич Пушкин

(1799-1837)

ĐỈNH CAO CHỦ NGHĨA LÃNG MẠN

VÀ NGƯỜI KHỞI XƯỚNG CHỦ NGHĨA HIỆN THỰC NGA

Puskin - mùa xuân của văn học Nga.

Lịch sử văn học Nga dường như đã trao cho **Alexandre Xergeievich** nhiệm vụ làm người tổng kết sự phát triển của toàn bộ nền văn học Nga trải qua 8 thế kỷ văn học viết (XI-XVIII) kể cả văn học dân gian và mở đường cho văn học Nga thế kỷ XIX tiến tới đỉnh cao huy hoàng của thời đại.

Trong cuộc đời ngắn ngủi khoảng 20 năm trời, nhà thơ đã có nhiều cống hiến xuất sắc: Thơ trữ tình, trường ca, truyện ngắn, truyện cổ tích, tiểu thuyết, kịch, bút ký, chính luận (báo chí). chính là người tạo ra cho văn học Nga có tầm vóc thế giới và bồi dưỡng nền ngôn ngữ Nga giàu đẹp. Tài năng đa dạng của Puskin phát triển với tốc độ phi thường, đẩy nền văn học Nga theo kịp cỗ xe lịch sử thế giới.

Hai mươi một tuổi (1820), Puskin đã mau chóng bỏ qua chủ nghĩa cổ điển, đạt đến đỉnh cao của chủ nghĩa lãng mạn Nga,

Hai mươi sáu tuổi (1825) nhà thơ lại dẫn đầu chủ nghĩa hiện thực Nga.

Năm 38 tuổi (1837), đột ngột giã từ cuộc sống sau một cuộc đấu súng do một âm mưu đen tối và bỉ ổi của chế độ Nga hoàng nhằm chống lại thiên tài văn học Nga.

Những người cùng thời đã sớm hiểu tài năng và tư tưởng của đại thi hào Nga, đã cùng với ông và kế tiếp ông đưa chủ nghĩa hiện thực Nga lên tầm cao mới thế giới, hoàn thành sứ mệnh của văn học đối với cách mạng Nga.

A.X. Puskin sinh ngày 6.6.1799 trong một gia đình quý tộc giàu sang ở Moskva. Thời thơ ấu, cậu bé có đủ điều kiện để ăn học thành tài nhưng ông đã không trở thành một viên đại thần hay nhà thơ cung đình, trở thành nhà thơ của nhân dân.

Cha của là một thi sĩ ham mê văn học và sân khấu, đã từng làm thơ bằng tiếng Pháp. Chú ruột cũng là một nhà thơ có tiếng thời đó. Nhiều nhà thơ, nhà văn lớn là bạn bè của gia đình thường tới nhà thảo luận các vấn đề văn học. Mới 10 tuổi, cậu bé đã đọc nhiều tác phẩm văn học Nga và Tây Âu, thuộc lòng nhiều thơ tiếng Pháp và tiếp xúc với văn học dân gian Nga qua bà vú và người nô bộc.

Năm 1811, vào học trường Lycée (trung học quý tộc, do người Pháp xây dựng), ở đây ông được tiếp xúc với tư tưởng tự do của thầy giáo và các bạn. Năm sau chứng kiến thắng lợi của nhân dân Nga đánh bại cuộc chiến tranh xâm lược của Napoleon, càng tự hào về đất nước và dân tộc Nga. Nhà thơ bắt đầu sáng tác thơ trữ tình, trong đó có nhiều bài vượt qua đề tài nhà trường, vươn ra xã hội với nhiệt tình tự do, tổ quốc và chống chế độ độc tài.

Giai đoạn này sáng tác của ông có nội dung phong phú nhưng nghệ thuật còn non, đang đi theo ảnh hưởng của các nhà thơ lớn đàn anh. Tuy vậy, ở Puskin có những dấu hiệu đi xa hơn tiền bối.

Thời kỳ sống và làm việc ở Petersburg (1817-1820)

Năm 1817, Puskin tốt nghiệp trường Lít-xê, được bổ nhiệm vào cơ quan Bộ Ngoại giao. Cuộc sống mới khiến ông ngày càng chán ghét xã hội thượng lưu là nơi anh nghĩ “Khôn tíc là im lặng một cách nô lệ”, “nơi tất cả đều ngu ngốc một giuộc”.

Giai đoạn này Nga hoàng tỏ ra phản động hơn trước. Khủng bố khởi nghĩa nông dân, cầu kết với nước ngoài để đánh thuê. Đây cũng là lúc những người quý tộc tiến bộ Nga bắt tay lãnh đạo cách mạng.

Puskin liên hệ mật thiết với các nhà hoạt động cách mạng và trí thức tiến bộ. Ông viết những bài thơ với chủ đề xã hội lớn lao. Năm 1820, tác phẩm lớn có giá trị của Puskin là trường ca cổ tích “Ruslan và Lutmila”. Tác phẩm này đưa ông lên ngang hàng các nhà thơ lớn đương thời.

Thời kỳ đi đày ở phương Nam (1820-1824)

Năm 1820, Puskin bị Nga hoàng Alexandre 2 đày xuống miền Nam vì bài thơ tràn ngập tình thần tự do và phản đối chế độ nông nô chuyên chế. Ở miền Nam, các tổ chức cách mạng bí mật đang hoạt động mạnh. Puskin tiếp tục sáng tác thơ. Với bài thơ “Vàng thái dương đã lặn” coi như sự bút phá khỏi chủ nghĩa cổ điển và đạt đến đỉnh cao của chủ nghĩa lãng mạn. Trào lưu lãng mạn cách mạng trong văn học đang hình thành mãnh liệt. Lúc này nhà thơ tiếp xúc rộng rãi và sâu sắc với cuộc sống nhiều màu vẽ của nông thôn và thành thị phương Nam khiến cho tính lịch sử, tính nhân dân và chất liệu hiện thực càng rõ rệt trong các sáng tác sau này. Puskin bắt đầu thể hiện một phương pháp mới: phương pháp hiện thực với tiểu thuyết bằng thơ “Evgeni Oneghin” (Từ 1823).

Thời kỳ bị quản chế ở phương Bắc (1824-1826)

Từ phương Nam trở về, Puskin buộc phải sống ở trại ập của cha ở xã Mikhailovkoie, sống xa bạn bè, ông chỉ gần gũi với vú nuôi Arina. Ông mở rộng tiếp xúc với dân chúng trong vùng, tham gia sinh hoạt văn nghệ giải trí ở địa phương và ghi chép văn học dân gian. Nhờ thế, Puskin vượt qua được cơn khủng hoảng tư tưởng trầm trọng.

Từ 1825, sáng tác của Puskin chuyển qua giai đoạn mới, quan trọng, bỏ hẳn chủ nghĩa lãng mạn, đi sâu vào phương pháp hiện thực. Ông tiếp tục viết phần tiếp theo của tiểu thuyết “Evgeni Oneghin”. Tiếp đó là vở bi kịch lịch sử “Borit Gordunov”.

Sau cuộc khởi nghĩa Tháng Chạp 1825

Trong khi Puskin vẫn sống cô đơn ở trại ập thì cuộc chính biến nổ ra ở ngày 14.12.1825. Cuộc nổi dậy bị dập tắt nhanh chóng. Bọn phản động khủng bố mạnh mẽ. Cách mạng thoái trào. Puskin cảm thấy bàng hoàng, thất vọng. Puskin viết hàng loạt bài thơ bản khoăn giữa nỗi đau buồn và lòng tin tưởng vào cuộc sống. Cuối cùng lý tưởng đã chiến thắng. Ông viết tiếp Evgeni Oneghin và nhiều tác phẩm khác như một số truyện ngắn trong đó có truyện “Con đằm pích”.

Những năm cuối đời (1830-1837)

Lúc này, sau cách mạng 1830 ở Paris, phong trào cách mạng ở các nước Tây Âu lại được phục hồi. Ở Nga, các cuộc bạo động của nông dân lại lan tràn khắp nước.

Cuối năm 1828, Puskin trở lại Moskva, quen một tiểu thư quý tộc xinh đẹp trong một cuộc vũ hội. Đó là Natalya Gonsarova. Một tháng sau, Puskin cầu hôn. Hai năm sau nhà gái mới nhận lời chính thức vì họ do dự: chàng rể tương lai là một nhà thơ “có vấn đề chính trị” và cũng không giàu sang lắm. Lễ cưới diễn ra ngày 18.02.1831. Những tháng hạnh phúc trong căn nhà nhỏ ở ngoại ô. Puskin sáng tác các tác phẩm lớn như : *Người con gái viên đại úy* (tiểu thuyết lịch sử), *Dubrovski*, *Kỵ sĩ đồng*, *Những bi kịch nhỏ*, *Ông lão đánh cá và con cá vàng*,... Ngoài ra Puskin còn viết nhiều bài phê bình, chính luận sắc bén khác.

Cuộc sống còn có những đêm vũ hội, những khoản tiêu pha, nợ nần, đời sống kinh tế khó khăn.... Lại thêm Nga hoàng muốn gần gũi người đẹp Natalya Gonsarova vợ Puskin và giam chân nhà thơ, y bèn thăng chức “Thiếu niên thị tòng” cho ông. Lễ nào nhà thơ lại chịu đựng được cuộc sống nhạt nhẽo vô nghĩa của chính nhân vật Evgeni Onegin mà ông đã xây dựng nên ! Vua Nicolai lại đòi kiểm duyệt các tác phẩm của Puskin. Nhà thơ cảm thấy khổ sở vì mất tự do. Lại khổ vì thiếu tiền bạc chu cấp cho cuộc sống xa hoa của vợ nên cố gắng hết sức viết văn. Bọn quý tộc và Nga hoàng tìm đủ mọi cách để ngăn chặn và cuối cùng bức hại nhà thơ. Chúng tìm cách làm nhục bằng cách sai tên sĩ quan Pháp lưu vong bày trò ve vãn Natalya Gonsarova, rồi phao tin để gây xung đột. Công phần với những lá thư nặc danh bị ôi và thái độ trâng tráo của tên Dantex gốc sĩ quan Pháp lưu vong nay là sĩ quan cận vệ quân đội Nga (con nuôi viên đại sứ Hà Lan ở Nga), nhà thơ đã thách đấu súng với tên lưu manh quý tộc để bảo vệ danh dự. Chính quyền đã không ngăn chặn cuộc quyết đấu để bảo vệ nhà thơ của nước Nga. Cuộc đấu súng xảy ra, Puskin bị bắn trước, bị thương nặng cổ gượng dậy bắn trả, đối phương chỉ bị thương nhẹ. Hai ngày sau, Puskin bàn giao công việc cho bạn bè, từ biệt vợ con và tắt thở ở tuổi 38 (10.2.1837).

Đó là tổn thất lớn lao của nền văn học Nga và nhân dân Nga. Hàng vạn người kéo tới vĩnh biệt nhà thơ. Báo chí đều đăng tin buồn. Nhà thơ Lermontov đã viết ngay bài thơ kết tội bọn đao phủ của nhà nước đê hèn. Bài thơ có tựa đề “Cái chết của nhà thơ” có câu “mặt trời của nền thi ca Nga đã tắt”. Chính quyền lo sợ xảy ra cuộc biểu tình nên phải bố trí duyệt binh và cho cảnh sát trà trộn đi “hộ tống” đám tang.

Nhà thơ Puskin đã hoàn thành tuyệt diệu công việc “khởi đầu của mọi khởi đầu”. Các thế hệ nhà văn, nhà thơ khác sẽ tiếp bước Puskin đi tới đích của nền văn học hiện thực Nga.

THƠ TRỮ TÌNH CỦA PUSKIN

Puskin viết nhiều thể loại khác nhau nhưng trước hết là thơ, từ 15 tuổi đã có thơ đăng báo cho tới năm cuối của cuộc đời. Puskin có viết truyện và kịch nhưng đó là nhà thơ viết chuyện, dựng kịch. Thù y chung của ông vẫn là thơ.

Mặc dù cuộc đời ngắn ngủi, thi hào Puskin đã để lại cho đời sau hơn 800 bài thơ trữ tình có giá trị. Thi sĩ hiểu rất rõ giá trị của bài thơ của mình. Trong một bài thơ cuối đời, Puskin dự đoán:

Tôi sẽ mãi mãi được nhân dân yêu mến

vì thơ tôi gợi cảm tình trong sáng

ca ngợi tự do trong thế giới bạo tàn

(Đài kỷ niệm - 1836)

Làm thơ là tự nguyện, Puskin hứa hẹn từ buổi ban đầu con đường thơ ca yêu nước, yêu tự do, con đường cách mạng.

Mượn chuyện nhà tiên tri xưa đi truyền lời thượng đế, nhà thơ viết bài thơ "Nhà tiên tri" để tuyên truyền lý tưởng, thức tỉnh nhân dân: "Năm châu bốn biển đi liền / mà đem lời nói đốt tim muôn người".

Giai cấp thống trị muốn xóa bỏ hình tượng nhà thơ nhân dân ra khỏi phát từ "nhà tiên tri" bằng nhà tù hoặc danh lợi" nhưng chúng đã bất lực. Nhà thơ Ba Lan Adam Mickiewicz trong bài thơ ông gởi "Các bạn bè tôi ở nước Nga" (1837) đã cảnh cáo "kẻ nào nhằm các bậc tiên tri mà ném đá thì hãy coi chừng". Hồi ấy, Puskin làm thơ theo phong cách dân gian, truyền miệng, dân chúng thuộc thơ ông nhưng chẳng biết gì về tác giả.

Đôi lúc nhà thơ cảm thấy thất vọng, bất lực vì thấy "Lũ người gieo giống tự do trên đồng vắng" cứ gieo mãi, uống công lắng nghe mãi mà không thấy âm vang đáp lại.

"Riêng tiếng người không ai buồn vọng lại

số phận người cũng thế, hồi thi nhân"

Khi cuộc cách mạng dân chủ Nga (1816-1825) bị dập tắt:

"Riêng mình tôi, người xướng ca điệu huyền

được đông tổ ném lên bờ thoát chết

tôi lại hát bài ca thuở trước...."

Quá trình làm thơ cũng là quá trình tìm tòi khẳng định cụ thể và dứt khoát chức năng nghệ sĩ và vai trò xã hội tích cực của thơ ca.

"Tiếng nhộn nhịp ngoài xa kia cuộc sống

đang gọi tôi lòng khắc khoải bồi hồi

(...) Tôi muốn sống để nghĩ suy và đau khổ

Chao ôi giá tiếng thơ tôi rung động được lòng người

(....) Sao Chúa chẳng cho tôi tài hùng biện để làm nên giông tố!"

Là nhà thơ lãng mạn nhưng Puskin coi cuộc sống bình thường xung quanh là đối tượng của thơ. Cuộc sống Nga, thiên nhiên Nga, tâm hồn Nga, ngôn ngữ Nga đi vào thơ với mọi dáng vẻ, âm điệu và màu sắc. Trong thơ có hoa hồng, chim họa mi, có túp lều, đồng rạ, tấm lưới dân chài, thơm

hương lúa mì, cũng có cả "lá thư tình bị đốt cháy" và những thứ rất Nga như cỗ xe tam mã, hàng cây sồi, một điệu dân ca. Puskin mở rộng đôi cánh cửa thơ để cho những thứ mộc mạc quen thuộc hàng ngày tuôn chảy mà không làm tầm thường thơ. Puskin không phân chia thơ văn thành hai đẳng cấp: Thơ (cao đẹp) và văn xuôi (tầm thường). Trong thơ Puskin có văn, trong truyện có chất thơ. Đó là thơ "siêu thể loại", không còn bị ràng buộc bởi những thứ vô hình, mơ hồ, ước lệ... Cuộc sống bình thường nhưng phải là cuộc sống của nhân dân :

"Từ bỏ chốn thượng lưu bệnh hoạn

những cuộc vui chơi xa hoa, chè chén

Trở về đây với tiếng lá hàng sồi

Với ruộng đồng bằng lặng thanh thoi"

Sống ở đó với dân chúng, nhà thơ nhìn cuộc sống bằng con mắt của nhân dân. Cuộc sống làng quê bình dị là nguồn thơ phong phú đối với nhà thơ nào biết đắm mình trong đó.

"Xuyên qua làn sương gợn sóng

Mảnh trăng mờ ảo chiếu qua

Buông dài ánh vàng lai láng

lên cánh đồng buồn dăng xa.

Trên đường mùa đông vắng vẻ

Cỗ xe tam mã băng đi

Nhạc ngựa đều đều buồn tẻ

Đều đều khắc khoải lòng quê (...)

(Con đường mùa đông)

say mê những bài dân ca Nga vui tươi, yêu đời.

Có con chim sơn tước

Sóng lững lờ ngoài khơi...

Có cô gái sớm mai

Ra ngoài trời gánh nước

Có khi nghe buồn tẻ tiếng nhạc ngựa đường dài, mệnh mang cùng ánh trăng đêm:

Hát, nghe những khúc hát

Giải nỗi buồn trong đêm

Ôi xiết bao thân thiết

Những lời ca ngang tàng

Hát đi bác xà ích

Ta sẽ chăm chú nghe

Trăng liềm soi tịch mịch

Buồn tênh gió thoảng xa

Hát đi: "trăng, trăng đẹp

Sao trăng lại cứ nhòa ?"

(Tuyệt nháp nhô như sóng)

Nhà thơ nghe thấy mọi tiếng cuộc đời: tiếng chim, tiếng suối, tiếng rừng, tiếng gió và cả tiếng chửi rủa, tiếng xích xiềng, tiếng đạn rعد. Đáp lại chúng, nhà thơ làm tiếng vọng, đem tâm hồn mình vọng lại. Đó là lý tưởng thẩm mỹ.

Puskin nghĩ và nói về tình yêu như về một nguyên lý trong sáng, đẹp để có khả năng thức tỉnh, tái tạo con người, tiếp sức sống và sức mạnh cho con người. Soi vào tình yêu ấy, con người càng thêm đẹp. Ngợi ca tình yêu cao đẹp là cách phủ định thói giả dối, kهن kiệu, vụ lợi, ích kỷ của người đời. Nhà thơ tách cô Tatiana ra khỏi đám tiểu thư tỉnh lẻ và tiểu thư Moskva như là đưa tâm hồn phụ nữ Nga tốt đẹp trong sạch mà tỏa sáng trong những số phận *con người thừa* u ám trong tiểu thuyết thơ "Evgeni Onegin" vậy.

Puskin viết những bài thơ tình yêu rất dễ thương cho những người đang yêu. Hãy nghe một chàng trai đã yêu, vẫn còn yêu nhưng biết chia sẻ nỗi thất vọng của nàng và cầu cho nàng gặp được tình yêu xứng đáng.

Tôi yêu em đến nay chừng có thể

Ngọn lửa tình chưa hẳn đã tàn phai

Nhưng không để em bận lòng thêm nữa

Bởi hồn em đã gọn bóng u hoài

Tôi yêu em âm thầm không hi vọng

Lúc rụt rè, khi hậm hực nổi ghen

Tôi yêu em, yêu chân thành dằm thắm

Cầu cho em một người tình như tôi đã yêu em.

(Tôi yêu em)

Rất nhiều bài thơ tình của Puskin đã được các thế hệ nhạc sĩ nổi tiếng của Nga như Glinka, Tsaiikovski, Rakmanikov... chọn để phổ nhạc vẫn còn vang động như những "khúc dân ca mới" làm nên sự bất tử của thơ ca .

Trong hơn 30 năm qua, Puskin được nghiên cứu và giới thiệu nhiều ở Việt Nam. Truyện ngắn, tiểu thuyết đã được dịch và đưa vào sách văn phổ thông, vở kịch *Evgeni Onegin* chuyển thành vở opera đã được Nhà hát kịch Hà Nội đưa lên sân khấu thủ đô rất sớm. Còn thơ Puskin- người ca sĩ của tự do cũng được yêu quý, trân trọng ở nước ta. Những bạn chưa thể đọc thơ bằng tiếng Nga có thể đọc thơ dịch do các nhà thơ Hoàng Trung Thông, Xuân Diệu, Tế Hanh, Nguyễn Xuân Sanh, Hồng Thanh Quang ... Dịch ngôn ngữ thơ của Puskin rất khó bởi vì nó giản dị, đẹp đẽ và dễ mất mát, hao hụt khi chuyển ngữ.

[Đọc thêm các bài thơ : *Tự do*, *Chiếc khăn san màu đen*, *Con đường mùa đông*

Các bài thơ trích dẫn trên do Thúy Toàn dịch]

Tiểu thuyết “Evgeni Onegin” (Евгений Онегин)

Khởi công viết từ 1823 và hoàn thành 1831. Đăng báo dần dần từng chương từ 1825 đến 1833 thì xuất bản toàn bộ.

Tiểu thuyết bằng thơ này là một trong những kiệt tác bậc nhất của văn học Nga và thế giới. Với tác phẩm này mở con đường mới chưa từng có cho văn học Nga CHỦ NGHĨA HIỆN THỰC. Đây là kiểu mẫu đầu tiên vượt qua chủ nghĩa cổ điển, chủ nghĩa tình cảm và chủ nghĩa lãng mạn ở nước Nga.

Cốt truyện giản dị trải ra qua 8 chương:

Chương I Nỗi buồn chán

II Nhà thơ

III Tiểu thư

IV Làng quê

V Ngày lễ thánh

VI Cuộc quyết đấu

VII Moskva

VIII Quý tộc thượng lưu

Onegin là một thanh niên quý tộc thông minh, có học thức, hào hoa, là một kiểu mẫu thượng lưu ở . Sau nhiều năm phí hoài tuổi trẻ trong các phòng trà, nhà hát, tiếp tân, khiêu vũ, tiệc tùng, anh bắt đầu buồn chán “nỗi buồn chán của người Nga”. Anh đóng cửa ngôi nhà viết văn, đọc sách ... nhưng rồi cũng không xóa được căn bệnh buồn chán nặng nề ấy. Cha và chú qua đời, anh về quê thừa kế gia tài, quản lý trại ấp, sống cho khuây khỏa. Nhưng chỉ được vài ngày sau anh lại buồn chán như xưa... Cùng quê, có anh bạn Lenski đang đắm đuối trong bản tình ca cùng cô Olga xinh đẹp, hồn nhiên, bạn láng giềng từ nhỏ. Onegin và Lenski kết bạn với nhau. Tatiana, chị của Olga, một tiểu thư nông thôn không đẹp như cô em nhưng tâm hồn trong sáng, đẹp đẽ, mơ màng tự lự và giản dị.

Tatiana yêu Onegin ngay trong buổi đầu gặp gỡ. Cô viết thư tỏ tình gửi ngay cho Onegin. Xúc động vì tấm lòng chân thành của cô nhưng Onegin lại từ chối tình yêu vì lo rằng cuộc sống sẽ mất “yên tĩnh và tự do”. Thực ra anh chưa yêu vì còn ở trong tình trạng khủng hoảng tư tưởng. Do sự bức bối với Lenski, anh tìm cách trả thù bạn theo kiểu quý tộc. Anh giả vờ ve vãn Olga, chọc tức Lenski. Đúng vào ngày lễ thánh của Tatiana, xảy ra xung đột giữa Lenski và Onegin. Vì thói sĩ diện quý tộc, Onegin đã nhận lời thách đấu súng và anh đã giết bạn.

Đau buồn và hối hận, Onegin rời làng quê ra đi du ngoạn lang thang suốt mấy năm trời.

Olga mau chóng quên lãng người yêu xấu số Lenski, cô nhận lời cầu hôn của một viên sĩ quan và cùng chồng đi theo đơn vị.

Tatiana cảm thấy bị xúc phạm và đau khổ, sống âm thầm lẻ loi, từ chối mọi đám mối mai. Mùa đông nước Nga, hai mẹ con chuyển về sống ở Moskva. Trong xã hội thượng lưu có một viên tướng lớn tuổi xin cầu hôn nàng. Vì thương nể mẹ, Tatiana nhận lời.

Đến ngày Onegin trở lại thì Tatiana đã là một phu nhân sang trọng và đức hạnh trong giới quý tộc thủ đô. Với Onegin, tình yêu sống dậy mãnh liệt trong tâm hồn, anh viết thư cho Tatiana. Anh trở nên si tình đến mức ốm đau và không thể chờ hồi âm, anh tìm đến gặp cô.

Tatiana thú nhận vẫn còn yêu anh nhưng băn khoăn có nên bỏ cả lầu son gác tía để cùng anh trở lại làng quê giản dị ngày xưa. Cô cảm động vì tình yêu say đắm của anh, nhưng cuối cùng cô quyết định từ chối và trở lại trung thành với chồng.

Tatiana bỏ đi, Onegin đứng đó sững sờ,... nàng ra khỏi phòng khách, chồng của nàng bước vào tiếp khách.

Tác phẩm dừng lại ở cảnh đó.

Người đọc có thể dự đoán hướng đi tiếp của nhân vật Onegin.

GỢI Ý PHÂN TÍCH CÁC NHÂN VẬT CHÍNH

NHÂN VẬT “EVGENI ONEGIN”

Trên cái nền bức tranh cuộc sống hiện thực Nga trải rộng từ thành thị tới nông thôn là nhân vật chính Evgeni Onegin, một quý tộc trẻ tuổi. Đây là nhân vật phức tạp và mâu thuẫn, do đó cũng là nhân vật sinh động. Không phải là nhân vật tích cực, cũng không hẳn là nhân vật phản diện.

Mâu thuẫn trong tính cách Onegin là do địa vị xã hội và nền giáo dục mà anh nhận được. Anh không phải lo làm việc kiếm sống nhờ gia tài thừa kế kếch sù.

Chán ngán kinh đô, anh về trại ấp ở nông thôn không phải để tu chí làm ăn, mà để giải sầu. Anh thay đổi trại ấp bằng cách giảm tô nhẹ cho dân, cũng chỉ là giải trí tiêu khiển mà thôi.

Về giáo dục, mẹ anh mất sớm, cha không chú ý đào tạo mà giao anh cho mấy gia sư ngoại quốc dốt nát dạy dỗ. Anh chỉ tiếp thu một sự giáo dục què quặt mà thôi. Anh vốn là con người ích kỷ, chỉ biết mình, không chú ý đến người khác, vô tình gây đau khổ cho họ. Việc từ chối mối tình đầu của Tatiana và giết Lenski cũng chẳng phải là ác ý của Onegin. Nhà phê bình Bielski nhận xét “Onegin là con người ích kỷ nhưng không phải kẻ ích kỷ tự mãn, mà là kẻ ích kỷ bình thường”. Thật vậy, trong tâm hồn Onegin vẫn có những mầm mống tốt.

Anh là người thông minh và tỏ rõ thái độ phủ nhận thực tế xã hội. Anh có cố gắng bồi dưỡng kiến thức bằng cách tìm đọc sách văn học, triết học, lịch sử, y học, nông học,... Anh đã tranh cãi với Lenski, một người trí thức học ở nước ngoài về, về các vấn đề chính trị, lịch sử, triết học. Đôi khi anh tỏ ra cao thượng chân thật với bạn bè và tình yêu dưới cái vẻ bề ngoài lạnh lùng, trịch thượng. Anh không đủ can đảm dứt bỏ cuộc sống thượng lưu và tiếp tục phí hoài tuổi trẻ. Chỉ vì nông nổi, nhỏ nhen anh đã gây ra cái chết bi thảm cho bạn, gây tổn thương sâu sắc cho Tatiana, người con gái trong trắng vốn yêu anh tha thiết.

Nhân vật Onegin là tổng hợp những nét điển hình của một tầng lớp thanh niên quý tộc đương thời, những người sống nhờ vào sức lao động của nông dân, lại chưa có được học vấn hoàn thiện nhưng sẵn thông minh, còn có lương tâm và tình nghĩa.

Anh không phải là thành viên trong số những nhà cách mạng quý tộc, cũng không thuộc bọn quý tộc đông đảo chỉ biết hưởng thụ và an tâm với cuộc sống vô vị ăn bám. Anh bất mãn với chế độ nhưng chỉ biết đau buồn, chán ngán.

Tính cách Onegin có phát triển, đặc biệt là từ sau cuộc đấu súng. Sau mấy năm đi du lịch trở về, anh đã hiểu rộng hơn về nhân dân và đất nước, và thức dậy mối tình với Tatiana Nhưng khi bị từ chối, anh vỡ mộng yêu đương. Rồi anh sẽ đi đâu? Người đọc có thể dự đoán: anh sẽ tham gia cuộc khởi nghĩa tháng Chạp? Hoặc anh cũng có thể vẫn tiếp tục là con người thừa ?.

Evgeni Onegin đúng là hình tượng “con người thừa” đứng đầu danh sách trong văn học Nga.

NHÂN VẬT “TATIANA”

Nàng không đẹp lắm nhưng hấp dẫn. Tâm hồn cao thượng thông minh và giản dị. Ngay cái tên “Tatiana” rất bình dân trong tiếng Nga. Cuộc sống của cô gần gũi với nhân dân và thiên nhiên nước Nga. Nhưng cũng là cô gái hay buồn, sống cô đơn, trầm mặc. Nàng hay đọc tiểu thuyết tình cảm lãng mạn. Nàng yêu cái cuộc sống trong sách có ý nghĩa và phong phú hơn cái thực tế vô vị xung quanh. Nàng không biết rằng cái ấy là do nhà văn theo chủ nghĩa tình cảm viết ra. ... Do đó vừa mới gặp Onegin nàng đã yêu ngay từ phút đầu tiên vì anh chàng chẳng giống ai quen biết xung quanh. Vì thiếu kinh nghiệm, cô tin rằng anh là người lý tưởng, đúng tiêu chuẩn. Nàng viết thư cho anh, đó là hành động táo bạo của con người nồng nhiệt yêu đương. Thư gởi xong, nàng tin thế nào anh cũng đáp lời, nhưng :

Ngày ngày qua cũng chẳng có tin gì

Nàng xanh xao như chiếc bóng sầu bi

Lời chối từ của anh khiến nàng bất ngờ. Hóa ra anh chẳng giống con người lý tưởng trong tiểu thuyết. Nhưng nàng vẫn chưa thôi yêu anh. . .Càng về sau, nàng càng khó hiểu anh, đặc biệt sau vụ đấu súng với Lenski, anh bỏ đi , Olga lấy chồng ...

Đọc tiểu thuyết lãng mạn, Tatiana lại lầm tưởng rằng anh là một nhân vật chán đời : nghĩa là anh sống theo sách vở. Nàng thất vọng.

Theo mẹ về Moskva, nàng chẳng vui. Mẹ muốn gả chồng, nàng chỉ phản kháng lúc đầu... Sau thương mẹ năn nỉ khóc lóc, nàng đồng ý lấy viên tướng cao tuổi và từ đó an phận.

Cuộc gặp lại Onegin ở ba năm sau, nghe chàng tỏ tình, nàng không tin ở lòng chân thành của anh. Đến khi gặp anh tới nhà riêng thăm nàng , nàng mới hiểu anh đã đau khổ nhiều. Nàng tin rằng anh không phải là con người tầm thường. Tatiana nghĩ rằng bây giờ nàng có thể sống hạnh phúc với Onegin ... Nhưng rồi suy nghĩ kỹ, nàng buộc lòng từ chối anh .

Bởi vì bản chất của Tatiana là sự cao quý của tâm hồn và tính trách nhiệm . Nàng nghĩ tới vai trò của người vợ đoan chính, nàng không thể nuốt lời hứa hôn nhân. Đây là một nét bản chất Nga, “tâm hồn Nga” truyền thống .